

CHĘĆ (629) *sb f*

sg *N* chęć (101). ◇ *G* chęci (137). ◇ *D* chęci (11). ◇ *A* chęć (191). ◇ *I* chęcią (119). ◇ *L* chęci (21).
◇ *pl N* chęci (5). ◇ *G* chęci (16). ◇ *D* chęciām (2). ◇ *A* chęci (24). ◇ *I* chęciami (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Silne pragnienie czegoś (z odcieniem dodatnim lub ujemnym w zależności od kontekstu): pragnienie, ochota, staranie, zamiłowanie, pilność, zapał, odwaga; życzliwość; wola, zamiar; appetitus Murm, Mymer¹, BartBydg; affectus BartBydg; affectus amoris, animus propensus ad aliquem, benevolentia, favor, libido, mens, studium, voluntas Cn (629) : przeto wżytczy yą czczyly myloualy y ofoblyuą chączyą fyą yey baly PatKaz III 122v; Appetitus. Sinnickeit Chęć. Murm 48; Mymer¹ 21; BartBydg 11b; BierRozm 8; Była tedy wżyftkich bogoboinych ludzi żałość wielką i troskáníe on a chęć niewymowną/ ktorąby go byli zonyi ciężkiéi nędze radzi wyrwali [!] MurzHist T2v, B, K; ZAwácki ftary kompan/ lecz młodey pámięci/ Nie schodzi mu ku cnocie/ nigdy nie ná chęci, RejZwierz 86; Cicero, quae langvorem adferunt caeteris, illum acuebant, Które rzeczy inym ludzióm chęć odeymuą/ tyż ílte yemu yei dodawały Mącz 3a; Prot A4; Nie íest tu żaden z nas M. kńięże/ kthoryby próšby W. M. bez wftydu wielkiego słuchác/ a roskazánia nie z dziwną chęcią czekác miał. GórnDworz C2v; á ná to Dworzánin ma też mieć piine oko/ [...] ízby áni szalenie názyt/ á ze zbytnią chęcią/ áni też z wymyfloną powagą czáfu támtemu nieprzyłtoyną/ táncował. GórnDworz K; przypędziła go miłość do tego/ íz íą nákoniec vmyflił [...] wziác zá żonę. Y połtał do íey przyciacił/ opowiedáiąc im/ thę chęć íwoię. GórnDworz Y6, A3, G3, K6, Q6, Y8v, Bb7, Mm2; BudBib Ier 2/24; MycPrz II C3v; BudNT b3v, 2.Cor 7/6, Kk3; Znam to że dar málucżki ále chęć prawdziwa/ Włzák też dymem s kádzidlá Bog vbłagan bywa. StryjWjaz A2, A2, A2v; CzechRozm 122; PaprPan Aa3; Day Boże áby tą náłzá pracá z taką chęcią od káždego dobrego była przyiętá/ z íáką fię íym ode mnie offiáruie. ModrzBaz 1v; A áczkolwiek to dobrze powiedżiano/ że rozum popędliwe chęci íerdeczne rządżić/ á pod moc íwoię podbijác ma/ á włzákże doznawamy tego/ íz próžno się rozum o to kuśi ModrzBaz 8; A íprzyiązna chęć/ áby była trwała y mocna/ trzebá żeby fię opierála o korzeń wiadomości y przyzwyczáienia rzeczy vcżciwych. ModrzBaz 136, 2, 6v [2 r.], 9, 9v, 23 (38); ModrzBazStryj ¶2v; KochOdpr B4v; Zeby muśieli zá pány Wyznác byli wierné sługi moie/ W chęć vbrawłzy twarzy íwoie. KochPs 123, 39, 59, 60, 92, 118 (9); Tá vcżciwy y wielce nabożny/ cnotámi wżytkimi/ á zwłázczá vmartwieniem ciála y chęci świeckich/ ozdobiony żywot wiodła. SkarŻyw 443, 13, 92, 130, 297, 545; KochTr 24; A Potym zápalczywą chęcią Tátárowie grad żelázny z łukow ná Litwę gęłto puścili StryjKron 416; Ná dzień Piotrá y Páwłá/ Świętych fię ziecháli/ Tám Krolowi Oyczyźnie chęć íwą obiecáli. StryjKron 522, 240, 340, 507, 622, 732; KochJez B4; Dayze im/ pánie/ zgodę/ y miłość ípółeczna/ Y w twoim pośłulzeńftwie Wytrwác chęć ítáteczną. KochEpit A4, A3v; KochFr 87, 95, 102, 114; KlonŻal A2; Teraz máłz czás zarázem y chęć życzliwému/ Y nieprzyacielowi niechęć oddác íwému. KochBr 152; Íuż was nie íwymi słowy (bo do ták wielkiej chęci moiey/ rownych á ípołobnych y íiebie nie náyduię) ále Apołtołá Páná Chryśtułowego [...] słowy prófzę y nápominam ReszPrz 92, 8, 26; ReszList 143, 144; WerKaz 267; KochPam 87; bo ácz oboie Twóy vrząd nieśie/ włzákże wyroki twoie/ Ná ludzkiéy chęci wíłzá KochPieś 52; Bo co waży párgámin/ y gęłté pieczęci Przy píłmie záwiefzone/ íefli niémáłz chęci? KochProp 15; Ízukacie

takiego Pana ktorem biście podług miłli łwey rzadzili/ y wżitko podług checi łwey mieli za yego Panowania *PaprUp* Ev, Gv; *ZawJeft* 19; Za co nie odniosłem sam chęci od drugich, y owszem wielkie moje vczynności wniwecz poszły *ActReg* 55; ze wprzewłoce y zapamietaniu niebespieczenstwa, uidzie sieła ludziom chęci y będą oziebleiszy w sprawach Rptey *ActReg* 135, 32, 54, 69, 79, 113 (10); *GrochKal* 4; Bowiem tho łpráwuie/ że ludzie całą chęcią zwykli łie kuć o rzeczy vcżciwe/ powážne/ y przyiemne *Phil* B4, B3, E2, S; á zá coby łie łpráwnie włtydáć mieli/ to łobie nie tylko zá kochánié/ ále y zá chęć poczytáią. *KochPij* C; Iákoś dáł łłóńcu/ cíeplá moc niezmierná/ Co źrzenicá władná Oycowłká chęcią nápełnione wierná/ Czyni ziemię rodzácą *GrabowSet* E2v; Chęć prędká we mnie/ šíły nie doštawa *GrabowSet* N2, A4, D3v, F4v, G, I2 (33); *KochFrag* 21, 45; *OrzJan* 66 [2 r.], 126; *KołakCathOkuń* A2, A2v; *RybGęśli* C; *WujNT* 2.Cor 7/7, s. 638 marg, *Philipp* 2/5; *WitosłLut* A2v; Potkáć łię w boiu, rzecz to iemu miła, Chęć pogotowiu, iełt ferce, iełt šíłá. *KlonKr* A; *KlonKrGum* Av; *KmitaSpit* Av; Po chęci poznáć dziećię gđzie łkłonne iełt. *SkarKaz* 42a, 120b, 121b; *VotSzl* A2; *CiekPotr* 58; *PaxLiz* Dv, Ev, E4v; *SkorWinsz ktv* [2 r.]; *SapEpit* A4; Chęć prziyimi wdźięcznie [!] *SzarzRyt* A2v; *SzarzRytLeśn ktv*.

chęć czego (20): Pierwłzy yełt potym łtopniu połtepek yżeby cíi y chwały chęcią o nálepszyc łię rzeczach łtarali. *KwiatKsiqż* B2; *RejPos* 325v; *BudNT* 2.Thess 1/11; Pychá iełt przewrotná przewyźłzánia w ktoreykolwiek rzeczy chęć/ z nádętością łercá/ á vmysłem wzgárdzenia drugich złączoná. *ModrzBaz* 58v, 2, 7, 59v [2 r.], 65, 66 (11); *SkarJedn* A5; *StryjKron* 230; *ActReg* 81; *WujNT* 233, 526; *CiekPotr* 26.

chęć do kogo, do czego (48): *GórnDworz* Ee4; Pátrzayże iáko [...] chęć ludziom Rycerłkim y włzytkim inym łtanom do łpraw poćciwyc y do łłuzb Rzeczyłpolitey pokázili *RejZwierc* 194v; *WujJudConf* 137v; *BudNT przedm* a3; *PaprPan* C3v, Ccv; *ModrzBaz* 9, 39v, 40, 50; *SkarJedn* 301, 314; *Oczko* A3, 1v [2 r.]; *SkarŻyw* 107, 518; *StryjKron* A3v, 522; *CzechEp* 109; *ReszHoz* 122; *PaprUp* C3, G3v; *ActReg* 87, 140 [2 r.], 141, 168; *Philologia* – Chęć dowimowi. *Calep* 800b; *Philosophia* – Chęć do mądrolci. *Calep* 800b; *Pugnacitas* – Chęć do walki. *Calep* 873b; *Phil* M; Vłkrom ł chęć do złęgo/ á wźiáwłzy zá rękę/ Wiedź/ gđzie dobrá a twoie *GrabowSet* K3; *OrzJan* 3; *KołakSzczęł* A2v; *WujNT* 136, 154, 2.Cor 7/11; *SarnStat* *8v; *SkarKaz* 120b, 205b, 207b [2 r.], 209b, 245b; *CzahTr* L3v; *KlonWor* 23; *SzarzRyt* C3.

chęć k(u) komu = *życzliwość* (24): *MurzHist* D3v; Przeto wiele powinná Polłká W. K. M. zá tę iáłnie dobrotliwą chęć ku łobie. *GórnDworz* A2v; Henryká obránego Krolá tám witáli/ Włzytkich Sármátow k niemu chęć łczyrą wźiáwiáli. *StryjWjaz* A4; *KochPs* 32, 33; *SkarŻyw* 31; *ReszPrz* 3; *ReszList* 187; Chęć moia ku wm, et sollicitudo orzeczech tamtego kraiu dáła mi przyczynę teraznieyszęgo słáuią [!] y pisania dowm. *ActReg* 68, 126; *Phil* H3; *GrabowSet* C2, N3v; *RybGęśli* A2v, D3; *WujNT* 522, 682; *PowodPr* 41; *SkarKaz* 40b, 41a, 454b; *GosłCast* 7; *SkorWinsz* A2; *SapEpit* [B]2.

chęć k(u) czemu = *ochota, pragnienie* (22): wielká chęć nam vrołcie: ku vłtawicznemu wyznawaniu łwiętego imienia twoiego *RejPs* 94v; *GórnDworz* T3v, Ff6, L12v; *WujJudConf* 67; *StryjWjaz* A2; *CzechRozm* 164; *PaprPan* N3; wiele ich też iełt/ ktorzi zbytnią a łákomą chęcią zápaláią łię ku doštawániu wielkyc y zacnych vrzędow *ModrzBaz* 5v, 19v, 55v; *SkarJedn* 189; á ćierpiących

panienek chęć ku wietłzem mękom trwála. *SkarŻyw* 22, 201; *CzechEpPORz* **2v; *ReszList* 142, 148; *ActReg* 54; *LatHar* 493, 617; *VotSzl* A2v; *SkarKazSej* 668b.

chęć przeciw(ko) komu, czemu [przeważnie z odcieniem dodatnim] (36): *LibLeg* 11/49; *GórnDworz* Bv, Z2; Tym łpołobem vczynifz łobie z nieprzyaciół przyiacióły/ y wiela ludzi przeciwko łobie chęć z iednalz. *ModrzBaz* 127, 50v, 58v, 67v, 93v, 102v; *Siła/ włzechmocny pánie/ twych dżiwów od wieku/ Y znákw chęci przeciw człowieku. KochPs* 59, 2; *ReszPrz* 47; *KochProp* 15; *PaprUp* Cv; To dla tego wm piszę abys wm znał niezgasnioną chęć moię przeciwko Panu Gnieznienskiemu *ActReg* 55, 5, 13, 54 [2 r.], 73, 81, 86, 121; *Phil* D, Q2; *KochFrag* 49; *OrzJan* 87; *WujNT* 705; *SarnStat* 9, 882, 889; Morzże ie [ciało] tu nie dopułzczáiąc mu chęci iego przeciw rozumowi y zakonowi Bozkiewu. *SkarKaz* 209a; *VotSzl* B4, Ev; *CiekPotr* 83; *KlonFlis* Bv.

chęć na co (2): Ták gdy bitwy wołáli/ Krol ná ich żądanie Przyzwolił widząc w nich chęć z Niemcy ná potkánie. *StryjKron* 622; *KmitaSpit* C4.

cum inf (3) : *PaprPan* G3v; *ModrzBaz* 72v; PRzednia części mych dobr/ Pánie/ łmyłłow moich Ieft chęć/ záwždy chodzić/ w łwiętych drogách twoich *GrabowSet* O2.

W charakterystycznych połączeniach: chęć dobrotliwa, dziwna, gorąca (3), *ludzka* (6), *łaskawa* (2), *niemała* (2), *nieprzystojna* (2), *nieukrocona* (2), *ojcowska* (4), *osobliwa* (3), *pobożna* (2), *popędliwa* (4), *przyjacielska* (3), *serdeczna* (4), *sprzyjazna* (3), *stateczna* (2), *swiecka* (2), *szczyra* (4), *łwięta* (2), *uprzejma* (14), *wdzięczna* (2), *wielka* (38), *wrodzona* (3), *zapalczywa* (2), *zbytńia* (4); *chęć chwały, panowania, pomsty* (2), *łławy, urzędow*.

Zwroty: »mieć chęć« [szyk zmienny] (29): ábowiem mierny człowiek/ nie dużołcią/ nie moczą łtrzymawa łie od złego/ ále iz wolev/ ani chęci niemiał ku zle czynieniu. *GórnDworz* Ff6, M5, T3v, Ee4; *WujJudConf* 67, 137v; Bo rołkazuie iym/ áby włobie taką chęć mieli/ iaka byłá w Chriřtušie. *BudNT* Kk3, *przedm* a3; *PaprPan* N3; áby iáko łpolnym vżywánim ciála y krwi iego bywamy łobie rowni/ tákbyłmy też łpolną a rowną y przeciwko nam łámym/ y tudzież przeciwko łprawcy tey ł. vczty chęć y wołá mieli [voluntatem haberemus]. *ModrzBaz* 67v, 9, 40; *Oczko* 13; *SkarŻyw* 201; *StryjKron* A3v; *CzechEp* 109; *ReszList* 142; *KochProp* 15; *PaprUp* I; azawždy gotowe serce, y chęć maiąc dołszby ImPana Gniezninskiego [...] Iednakobym Iēm zyczeł, y wprzypadku takim łłużył. *ActReg* 140, 87, 140; Aversor — Brzidzę łzie, checzi Niemám. *Calep* 114a; *KochCz* A3v; *GrabowSet* Gv, O2v; *SarnStat* 882; *CzahTr* L3v; *PaxLiz* A2v.

»chęć niechęcią oddać« (1): Chęć mi niechęcią oddał: y dżis mię łromoći/ Zem przyiacielem záwždy dobroći. *KochPs* 56.

»(p)okaz(ow)ać chęć« [szyk zmienny] (22): iz poki nie widzi pewney dziory/ kthoráby go ná łzyię zepchnąć mógl/ poty nic nie pokázuie nieprzyiáźni/ y owłzem rychley chęć/ á zycżliwość *GórnDworz* Cc7; *ModrzBaz* 50v; *SkarJedn* 314; *KochPs* 209; poczęli łię do tego iáłmuźnámi łwymi przykładác/ áby mieli z czego tę chęć y chrześcijáńłką w podeymowánim y opátrowánim pielgrzymow miłość pokázowác *ReszList* 167, 187; *WerKaz* 277; iecze on Krol wtijm wielka chec pokazal poddanem łwoim ze dżiatki łwe iuz podrołle zlecil do nauki dwiema Polakom *PaprUp* C3v; Patrzcie co zachec i iaka mielołc okazowal poddanem *PaprUp* G3; *WujNT* 522, 682, 705; *SarnStat* 9, 136,

437, 450, 889, 1140; *KlonKrGum* Av; Ale chęć y miłość ku Pánu Bogu/ ná rzeczy było trudney y ciężkíey pokázác. *SkarKaz* 41a, 40b, 454b.

Wyrażenia: »chęć cielesna« (1): á máiąc zás z drugiey łtrony/ *falsum quendam appetitum*, chęć iákąś cíelefną do vřtav y wymyślnych nálogow ludzkich/ nie mogą ináčzey mowić y czynić *CzechEp* 109.

»dobra chęć« [szyk 10 : 1] (11): *BudBib* 4.Reg 12/4; Sławá wnąyřłzych Bogu/ a ná ziemi pokoy/ w ludziach dobra chęć [*in hominibus bene placitum*]. *BudNT* *Luc* 2/14, 2.*Thess* 1/11; bo dobre řprawy z dobrego vmysłu y z dobrej chęći [*a recta voluntate et cogitatione*] pochodzą. *ModrzBaz* 10v; A áczkolwiek/ nicby był nád obyczáy nieuczynił/ choćby był zřwey dobrej chęći [*se ambitioni*] o ten Vržąd řtał/ ále iż był człówek myśli wielkíey/ y zřąd lekce łobie te vřzedy [...] ważył *ModrzBaz* 43v; A przeto nikim gárdzić niemamy: každego dobrą chęćią [*benevolentia*] y powinnościami závády nářzemi vřzánováć *ModrzBaz* 69, 43v, 137; *KochFr* 29; *GrabowSet* M2v; rácz dobre chęći/ y myśli nářze [...] do końcá řzczęřliwego prowadzić. *LatHar* 358.

»zła chęć« [szyk 6 : 1] (7): *ModrzBaz* 25v, 136, 136v; *SkarJedn* 189; Ieřlim przyiáźni nie řzczyrze záchował/ A do złéy chęći dał z łiebie przyczynę *KochPs* 9, 81; *SkarKaz* 245b.

Szeregi: »affekt i chęć« (1): w ktorým nie tylko áffect y chęć ku łobie znáčzną *praeter mea merita proprio motu* W. M. wzbudzoną/ im dáley tym wíeřřzą iářnie vřzawam *RybGęřli* A2v.

»chęć i gotowość« (2): Vřzyłem tedy Páná Erázmuřá Otwinowřkiego/ áby řzedřzy do Páná Chyckiego/ chęć y gotowość moię opowiedział *NiemObr* 24; *ActReg* 150.

»łaska, (i) chęć« [szyk 9 : 2] (11): bo komu ieřt táyna Twa łářká przećiwko mnie/ y chęć niezwyčajyna? *KochPs* 2, 74; *PudřFr* 40; *KochProp* 5; *ActReg* 13, 65, 116, 121; *Kořakřzczęřł* A2v; *RybGęřli* A3v; *SapEpit* [B2].

»chęć, (i, a) miłość« [szyk 17 : 3] (20): *GórnDworz* E3v, O6v; *ModrzBaz* 55v, 67; Bo tych dwu řkrzydeł nie mamy/ ktorými řię on ták wyřoko ná tákie cnoty wnořł: to ieřt ták wjelkíey chęći y miłósci ku Bogu/ y ták wielkíey á ofobney łářki iego ná ták cudowny řywot. *Skarřyw* 31; *CzechEpPORz* **v, *; *NiemObr* 167; *ReszPrz* 47; *ReszList* 167; *PudřFr* 47; *PapřUp* G3; *Phil* D; *GrabowSet* A2v; *LatHar* 23; Krol teř Iego M. Pan nářz/ z chęći řwey y miłósci poddánych pańřtw twoich/ řaden w tym nie wářpi/ iżby teř nie zániechał tákíey wypráwy/ z řwego řkárbu wedłuk chęći y woley řwey hoynie dopomoc. *GrabPospř* L2v; *SkarKaz* 41a; dla odbieránia tego coby Ich M. Pánowie Duchowni/ z chęći á z miłósci řwey przećiwko oyczyřnie dáwác pořřpili/ niechby řię zieřdźáli *Votřzl* Ev, B4; *SapEpit* B4.

»więcej z muszenia niżli z chęći« (1): Tak mamy baczciz po yey m. yz to wyeczey zmvřczenia vczinila nyszly řchęczy *LibLeg* 11/40v.

»myśl, (i) chęć« [szyk 5 : 1] (6): *GórnDworz* M4; *StryřKron* 522; ábyř do onych czřterech przerzeczónych modlitwy ř. pożytkow myřłá y chęćią zmiřzał *LatHar* +11, 18, 358; *WuřNT* 263.

»chęć, (i) nabořeńřtwo« [szyk 2 : 2] (4): *SkarJedn* 382; Ale Pan Bog nabořeńřtwo y chęć pobořną Boleřłáwowę/ cudem wielkim vczřł *Skarřyw* 356; *WuřNT* 136, 281.

»chęć abo namiętność« [szyk 2 : 1] (3): Vřřtáwicřna w rzeczách vczřłiwych zabáwá/ závářłá ná miářkowáníu ý hámováníu chęći ábo namiętnořci złych [*affectibus perversis*]. *ModrzBaz* 5v, 7v [2 r.].

»chęć abo niechęć« (1): á około też vznawánia o czyich przymiociech/ ábo godnościach sílá do chęci/ ábo niechęci náłzey/ dobra/ ábo zła/ tám tego sławá iemu v nas posłuży *GórnDworz* D5.

»chęć i ochota« (2): Albo więc przynamniéy chęć moię y ochotę, ku sobie W. M. vważ *GosłCast* 7; *SkorWinsz* A2.

»chęć, (staranie i) pilność« [szyk 4 : 2] (6): *CzechRozm* A8; Zás nie dobrze á porządnie niemoże uczynić ten/ ktory máiąc władzą/ nie wżytkę by swoię chęć/ ftáráníe/ pilność y myśl/ w náuce y w mądrości położył [*suum studium, curam, diligentiam, cogitationem in docirina et sapientia posuerit*]. *ModrzBaz* 46v, 64, 136; *SkarJedn* 270, 301.

»z chęci czyli (a nie) poniewoli« (2): Będą mu wżytcy posłufzni z chęci á nieponiewoli [*non inviti*] *ModrzBaz* 23v; Ty fię w tym pomni/ maźli mię mieć gwoli/ Z méy dobréy chęci/ czyli po niewoli. *KochFr* 29.

»chęć i powolność« (3): Vpewniali KIM wstateczney wierze chęci y powolnoscí Panow swych, do wszytkiego wczymby ich kiedy Koronata y KIM vzywac chciał. *ActReg* 168; że téz y przeciwko fynóm náłzym zacnym książętóm Władysławowi y Kázimiérzowi chęć y łczérą powolność okazác nie zámnieli *SarnStat* 9 [*idem*] 889.

»chęć i pozor« (1): te swoie zabawy Wam połyłam/ prośząc o chęć y pozor łákkáwy. *KlonZal* A2v.

»chęć i poządliwość« (1): á zámprzec tego nie mogę w sercu swym/ zem iest tákowey chęci y poządliwości pożytkow iego. *RejPos* 325v.

»chęć i przychylność« (1): yz w tim ośtrzegani v obwyłczaniv takowich rzeczy krol yego m. zna chec y. przichilnozcz przeczywko sobye pana voyewodj *LibLeg* 11/49.

»chęć i (albo) serce« [szyk 2 : 2] (4): á iáko wołowie iednáką chęcią/ y sercem iármzo łłodkie Chryśtuśowe pociągñeli. *SkarŻyw* 131; *ActReg* 140 [2 r.]; *OrzJan* 3.

»skłonność i chęć« (1): rácz dác sercom náłzym nieodmienną łkłonność y chęć ku (Bołkíey) miłości twey *LatHar* 617.

»chęć i służba« (1): A tych którzy. [...] chęci y służby znáczné będą nam pokazowác/ iáko ná baczeniu im więtfzym będzie miał/ tám nam wedle powinności zálécác powinien będzie. *SarnStat* 437.

»smak i chęć« (1): y tho też fmáku y chęci ku czytáníu Patrefow nie czyni: iż ich nie tylko tám wiele iest: [...] ále iż też tám wiele ksiąg rozmáitych nápiśáli *CzechEpPorz* **2v.

»chęć, (i) uczynność« [szyk 2 : 1] (3): *WerKaz* 277; *GrabowSet* A2; tám mi chęć y vczynność płáciż? *CiekPotr* 33.

»umysł i (abo) chęć« [szyk 2 :1] (3): Ale y tákowe zábiegánia/ nie tám z chęci łczyrey/ ábo z vmysłu [*animi inductione aut voluntate*]/ iáko z pochlebstwá/ ábo z boiáźni częśtokróć bywaią czynione *ModrzBaz* 39v, 10v; *SarnStat* 881.

»wdzięczność i chęć« (1): iefliż ie iedno z taką wdzięcznością/ y chęcią sercá wálzego/ przyimiećie/ y pilnie czytác będziećie/ z iaką chęcią y pilnością/ ia ie wam oddawam. *CzechRozm* A3v.

»wiara i (ani) chęć« = *fides et affectio* *JanStat* [szyk 3 : 1] (4): *ActReg* 168; Iakoż iednák o wierze y chęci gotowéy Célárzá Iego M. Piátégo/ namniéy wálzá kro: M może niewątpić *OrzJan* 126, 30; *SarnStat* 1053.

»chęć, (i, a, ani) wola (a upodobanie)« [szyk 7 : 2] (9): *LibLeg* 11/43v; *GórnDworz* Ff6; *ModrzBaz* 3, 67v, 86; *ReszHoz* 122; *WujNT* 313; Stároftowie y dzierzawcy dóbr náłznych wolnych/ z chęci y z dobréy woléy fwéy/ poftąpili nam y poftępuią/ drugą taką Quártę *SarnStat* 359; *GrabPospR* L2v.

»chęć, (a) zwyczaj« = *voluntas et consuetudo* *Modrz* (2): *ModrzBaz* 60; Lecź/ z wnętrzných świętych promieni/ znázony/ Leżałem: máiąc zá wodze/ y pány/ Sprofną chęć/ Zwyczaj zły/ głupią nádzieię. *GrabowSet* I3v.

»chęć, żádość« (1): Przetoż ták ferce moje fárn rácz kierowác/ By ták fwą chęć/ fwą żádość mogło miárkowác/ Żeby nie odepchnione/ ále przyięte Wzdychánia iego były w twe wízy święte. *RybGęśli* D2v.

»chęć, (a) żánda (chciwość)« (2): *BartBydż* 6; á temu ná iáwi Z onych íkárbow ieno chęć/ á żánda zoftáwi. *KochTr* 13.

»chęć i (a) życzliwość« = *voluntas et cogitatio* *Modrz* [szyk 5 : 4] (6): *GórnDworz* Cc7; *CzechRozm* 122; *ModrzBaz* 43v; To zá fwoię życzliwość/ y chęć odnoźę *KochPs* 167; *PaprUp* F3v; *ActReg* 137.

Wyrażenia przyimkowe: »z (swej) chęci« = *dobrowolnie, samorzutnie* (27): *GórnDworz* F8v, L; *RejZwierc* 241; A po tym cáłopalenie wftáwicźne/ y co mieliác/ y ná kázde wroczyfte święto Iehowy/ y zá kázdego z chęci oddawáiącego (co) Iehowie. *BudBib* 1.Esdr 3/5, 4.Reg 12/4; *PaprPan* L2v; *ModrzBaz* 43v; Ludzie/ widzę/ v Bogá ízczęścia fobie profzác/ A ia kiedy mie z chęci fwéy tym potykáli/ Miałem gárdzić? *KochOdpr* B4; *KochPs* 41, 117; *ActReg* 83, 126; *GrabowSet* I4, T4, X3; Bo cóż nam pomoże mieć Króla mądrégo/ iefliż my práwem náłzym odmawiác będziemy Woyny/ którój z chęci y dármu pozwolić mamy? *OrzJan* 69; *SarnStat* 359; *GrabPospR* L2v; *SkarKaz* 579a; *VotSzl* Ev; *CiekPotr* 11, 45; *PaxLiz* A3v; *ZbylPrzyg* B3. Cf »więcej z muszenia niżli z chęci«, »z chęci czyli poniewoli«.

»z (swej) chęci« = *umyślnie* (3): Tákowáž grácią ma [...] biała nogá w ochędoźnym trzewiku/ kiedy fie trefi/ iż iá s przygody vkaże białągłowá/ nie s chęci *GórnDworz* G2v, N3v; *CzechEp* [416].

»ze wszystkiej, ze swej chęci« = *usilnie* (4 : 4): A ia z wámi [...] com do tych czáfów [...] ze wízyftkiej chęci moiey/ czynił/ to dali Bog y czynic tákże będe w Rzymie *ReszPrz* 111; *GórnTroas* 8.

»z (wielką) chęcią« = *hospitaliter* *Mącz*; *libenter* *Calep* (60): Nigdy nieproznowała/ ale albo fie náboźnie modlila/ albo s pilnoścíą robila/ albo fie w zákonie bozym zwielką chęcią wczyla *OpecŻyw* 3; *MurzHist* I3; *Hospitaliter*, Skłónnie s chęcią s czyftą wolą. *Mącz* 159a; Ieft też ten obyczáj v drugich pań/ iż bárzo rády y fámy mowíá/ y flucháią s chęcią *GórnDworz* X, E4, K8v, Y7, Z4, Aav, Bb3; *BudBib* b, c3; *StryjWjáz* A3v; Bo á ktoż nie zchęcią [*libenter*] da raz ten dochod/ áby ná potym wízytkie dochody brał? *ModrzBaz* 139, 17v, 22, 25, 89v, 102v, 116; *ModrzBazBud* ¶15v, ¶16v; *SkarJedn* 227; *KochOdpr* A4; *KochPs* 177; *SkarŻyw* 3, 41, 130, 152, 171, 193, 573; *StryjKron* 51; *CzechEp* 302; *ReszList* 157, 171, 174; *PudłFr* 36, 60, 73; *ActReg* 53; Invite – Nie zchęcią. *Calep* 560a; *Libenter* – Z chęcią. *Calep* 600a; *GostGosp* 26; *Phil* R3; *GrabowSet* D; *RybGęśli* Cv; *SarnStat* 941; *KmitaSpit* Bv; *SkarKaz* 488b; *CiekPotr* 23, 69, 71; *CzahTr* L4; *PaxLiz* B4, B4v, D, E2v; *KlonWor* 49; *PudłDydo* B4.

a. Pragnienie posiadania dóbr materialnych, chciwość, zachłanność; animus, studium *Modrz (6)* : By tam napełnieny było przedlię chęć żądliwa/ Tym więcey chce im więcey wżytkiego nabywa. *HistLan E4*.

chęć czego (4): *HistAl K2*; wżakże chęć oná kopowánia towáru/ nie dla wżywánia/ ále dla zysku/ przedlię wyftętku niemoże być prozna *ModrzBaz 34, 82v*; *GostGospSieb +2v*.

chęć do czego (1): gdy ludziom nowe zálmakowáło práwo/ [...] chęć też do nabywánia máiętności przyftąpiła/ dopiero lię rozlzeryl [!] Státut *GórnRozm Ev. [Cf b. KlonFlis A4v]*.

W charakterystycznym połączeniu: chęć żądliwa.

Zwrot: »mieć chęć« (1): *HistAl K2 cf »żądza i chęć«.*

Szeregi: »chęć a pragnienie« (1): Y widzím iáko lię rozżarzyły chęci á prágnienia máiętności *GostGospSieb +2v*.

»żądza i chęć« (1): A ty tákowá małz żądzą y chęć nabywánia/ iż nigdy nie możelz być ochłodzon wielkimi bogáctwy *HistAl K2*.

b. Pożądanie erotyczne; żądza; miłość, skłonność; libido *Modrz (36)* : Ktho go trochę lkufi z trochę wina/ nie będzie nałyczon tey to lubość cielesney, [...] A nie przesłhanie chęć takowa: aż będzie pił fok z lactuki *FalZioł IV 39d, III 19d*; *GórnDworz M8, Aa5v, Bb8v, Dd, Dd2 (8)*; *ModrzBaz 113v*; *KochFr 114*; *GostCast 49*; *PaxLiz D4, E3*.

chęć do kogo, do czego (4): *GórnDworz Z6v, Cc4v*; Pierwży wiátr ielł Pożądliwość/ toielł chęć do rołkofzy ábo do bogactw. *KlonFlis A4v. Cf »chęć do cielesności«.*

chęć k(u) komu, ku czemu (5): *FalZioł II 11b*; *GlabGad P7*; drugi zálę nie będzie wmiáł nicz inego/ iedno o thowárzyfzu fwym zle mowić/ zwálzyczá ielłi baczy białygłowy chęć iáką kniemu *GórnDworz Cc6, Mm3v*; *PudłDydo B4v*.

chęć przeciw(ko) komu [z odcieniem dodatnim] (4): prosił iey/ áby pomniác ná tho/ iż iá z dułze miłuię/ nigdy chęci fwey przeciwko iemu nie odmieniáá *GórnDworz Cc8v, Dd4*; *KochFr 98, 125*.

W charakterystycznych połączeniach: chęć dobrotliwa, serdeczna, szczerá, wielká, żądliwa.

Zwroty: »mieć chęć« (3): *GlabGad P7*; iáko iedná biaągłowá niemáiąc przed thym żadney chęci/ do mego iednego powinowátego/ ftąd lię go telko dziwnie rozmiłowáá/ iż ludzie o tym mowili/ iákoby fnim miáá mieć porozumienie. *GórnDworz Cc4v, Mm3v*.

»chęć pokazać« (3): ábowiem iż káždy kto miłuię/ ftára lię o to/ áby chęć fwą/ y ferdeczną miłość/ czo náibárziewy miłey fwey pokazał *GórnDworz Dd2, Aa4v, Cc4v*.

Wyrażenia: »chęć cielesná, do cielesności« (1 : 1): [*Rzodkwiana wódka*] pobudza chęć cielesną małżonkom ku krotochwili *FalZioł II 11b*; *SkarŻyw 178*.

»chęć przyrodzona« (1): ále tych białygłow sílá/ kthorych áni chęć przyrodzona/ áni miłość zwyciężyć może. *GórnDworz Bb3v*.

Szeregi: »chęć a chciwość« (1): Powiada Albertus [...] iż chciwość złączenia przyrodzonego ku wywiedziemu płodu po nogach lię fprawuie, tak iż trudno kto może mieć chęć á chciwość ku temu aż mu lię nogi zagrzeią. *GlabGad P7*.

»chęć, (i) miłość (służba)« (4): ábowiem ten zápomniawfzy fwey wiáry/ łotroftwem/ á niewdzięcznoścíá/ dobrotliwą chęć/ y miłość płáci oney chudzinki *GórnDworz Aa4, Cc3, Cc5, Dd2*.

»chęć i uprzejmość« (1): Iuż ia ná tym przeštánę bych iedno po tobie/ Znála chęć y vprzejmość z miłością ku łobie. *PudłDydo* B4v.

»wola a chęć« (1): tedy niechay [...] thák oftroźnie czyni/ iżby telko kuśił/ á mácał iey woley/ á chęci/ łłowy oboiętnymi *GórnDworz* Cc3v.

c. *Apetyt, łakomstwo; adephagia Calep (60) : FalZioł* I 149a, IV 46b, V 83; Cżemu lekarze radzą przeštawać iedzenia tak iżby iefzcze chęć nie iaka zořtała. *GlabGad* G3, G4, I5 [2 r.], K4, K7v; *Oczko* 32v; *KochPs* 116; *SkarKaz* 121b; *KlonWor* 70.

W charakterystycznych połączeniach: chęć przyrodzona, wielka (5), zła.

Zwrot: »mieć chęć« [szyk zmienny] (10): Wítawać od łtołu poki iefzcze człowiek nieczo chęci ma ku iedzeniu *FalZioł* V 65v, III 13d, V 65v; Cżemu iednego czařu wiefřzą mamy chęć ku nie ktorim pokarmom á drugiego ku infzim *GlabGad* G3, G2v, G3, G3v, G4 [3 r.].

Wyrażenia: »dobra chęć« (1): á to iż zimno powietrzne [...] czyni lepřzą łtrawność w żoładku á thák ludzie lepřzą chęć maią *GlabGad* G3.

»chęć ku jedzeniu (*a. jedłu*), do jedzenia (*a. jedła*), jedzenia« (29 : 5 : 4): Z Winnych łkorek woda albo z łıcia, gdi ią pije w gorączkach/ chęć ku jedzeniu dawa *FalZioł* II 13a, I 40b, 50c, 110d, 112d, II 8b (19); Bowiem chęć iedzenia iefth znamię proznego żoładka *GlabGad* G2v, G2 [2 r.], G2v [4 r.], G4, I5, K3v; *MurzHist* D4v; *SienLek* 169v; *ModrzBaz* 52v; *Oczko* 32, 32v [2 r.]; *GórnRozm* D4; *Addephagia – Checz wielką, doiedzenia. Calep* 22a.

»chęć do potraw, ku pokarmom« (2 : 1): *GlabGad* G3; y wielką pokuřę/ wřpárci łáľką Chryřtuřową/ zwyciężamy/ morząc w łobie gorącość chęci do zákazánych ná ten czař potraw. *SkarKaz* 121a, 121b.

Szeregi: »apetyt a chęć« (1): Co iefli appetit/ á chęć do iedzenia ginie/ wzbudźać ią co rychléy *Oczko* 32.

»chęć albo skoma« (1): O Chęci albo skomie ku iedzeniu. *GlabGad* G2.

»chęć i smak« (1): Cżynią z domowey gorczycze przyřmaki w kthorey ryby y mięło maczaią/ daie chęć y łmak ku iedzeniu *FalZioł* I 50c.

Wyrażenie przyimkowe: »z chęcią« (1): Vescus etiam, Chętki/ to yeřt co s chcęcią [!] bywa yedzono. *Mącz* 489c.

Synonimy: afekt, apetyt, chcenie, chciwość, gorącość, gorliwość, łakomość, łakomstwo, łaska, miłość, namiętność, ochota, poźądanie, poźądliwość, pragnienie, przychyłność, skłoność, skwapliwość, uprzejmość, żądanie, żądza, życzliwość.

Cf [CHĘTKOŚĆ], CHĘTNOŚĆ, CHUĆ, CHUTLIWOŚĆ, NIECHĘĆ